

vergadering **C168 – LEE25**

zittingsjaar 2011-2012

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Onroerend Erfgoed

van 13 maart 2012

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Peter Reekmans tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de probleempunten in de werking van de Vlaamse Milieumaatschappij volgens het Algemeen Boerensyndicaat - 1304 (2011-2012)	3
Vraag om uitleg van de heer Wilfried Vandaele tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de milieuheffingen voor het storten van afval - 1354 (2011-2012)	6
Vraag om uitleg van de heer Robrecht Bothuyne tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het subsidiebeleid aan natuurverenigingen - 1370 (2011-2012)	7

■

Voorzitter: de heer Bart Martens

Vraag om uitleg van de heer Peter Reekmans tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de probleempunten in de werking van de Vlaamse Milieumaatschappij volgens het Algemeen Boerensyndicaat - 1304 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Reekmans heeft het woord.

De heer Peter Reekmans: Voorzitter, minister, collega's, het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) kaart een aantal problemen met betrekking tot de werking van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) aan. Binnen de landbouwsector is de VMM vooral bekend van de jaarlijkse verplichte aangifte van de watermeterstanden die het waterverbruik op bedrijfsniveau weergeven, maar de heffingen die de VMM op het waterverbruik aanrekent aan de land- en tuinbouwsector, zijn volgens het ABS nog te vaak onterecht of op een onjuiste manier berekend.

Enkele jaren geleden werd een wetenschappelijke methode vastgesteld om het waterverbruik door het vee te meten, maar het ABS stelt dat de waterheffingen vandaag toch worden berekend op de meterstand van de watertellers en volgens de watervergunning. Als de vergunning groter is dan het jaarlijks werkelijk waterverbruik, loopt een veehouder volgens het ABS een vrij grote kans te worden beboet en belast op basis van de te ruime vergunning, tenzij hij een verkleinde vergunning aanvraagt bij de VMM, maar een dergelijke aanpassing is duur, zelfs zeer duur.

De VMM zou volgens het ABS ook geen oog hebben voor de vele watertellers die jaarlijks stuk raken, en zou dit beschouwen als het gevolg van de ondeskundige boring van de waterputten door landbouwers en bijvoorbeeld geen rekening houden met naburige grondwerken. Het ABS kaart ook de intentie aan om voor wateropslag, vijvers, waterbekkens en oppervlaktewater dat bruikbaar is voor irrigatie, een gepaste vergunning te verplichten, alsook de plaatsing van een waterhaspel op kosten van de landbouwers.

Minister, u kondigde overleg aan over de punten in verband met de VMM die het ABS aankaarte. Graag krijg ik een toelichting over dat overleg en over uw inschatting van de door het ABS geschetste problematiek. Overweegt u om de VMM te laten terugkeren naar standaardnormen om heffingen op het waterverbruik per veebedrijf te bepalen, of om de VMM eigen watertellers te laten plaatsen op de bedrijven, die te onderhouden en te vervangen als het nodig is naar analogie met drinkwatermaatschappijen? Of ziet u nog een andere mogelijkheid om de problematiek te remediëren? Wat met de intentie voor de nieuwe vergunning voor wateropslag en dergelijke, en voor de waterhaspel? Ziet u een andere mogelijkheid hiervoor? Waarom is dit überhaupt noodzakelijk voor de waterkwaliteit?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mijnheer Reekmans, voor de duidelijkheid geef ik eerst wat cijfers. De VMM behandelt jaarlijks ongeveer 35.000 heffingsdossiers, specifiek van grootverbruikers. Een belangrijk deel daarvan, 16.500, zijn landbouwdossiers. Vanaf 1 juli 1997 moesten alle heffingsplichtige grondwaterwinningen van meer dan 500 kubieke meter een verzegelde waterteller hebben. De bedoeling is dat het grondwaterverbruik gekend is en dat het ook correct kan worden belast, volgens het principe 'de vervuiler betaalt'.

Via het programmadecreet van 2010 werd die bepaling uitgebreid tot alle vergunnings-, meldings- of heffingsplichtige grondwaterwinningen, vanaf 1 januari 2010. Voor de bepaling van de grondwaterheffing werd vanaf 2000 het volume bepaald op basis van tellerstanden. Zonder teller werd de heffing bepaald op basis van de vergunde hoeveelheid. Indien de vergunning geen hoeveelheden bepaalt of indien er niet-vergunde grondwaterwinningen worden aangewend, wordt het op forfaitaire basis aangerekend.

In het programmadecreet 2004 werd de berekeningswijze van opgenomen en geloosd water afgestemd op de berekeningswijze van grondwater in het Grondwaterdecreet. Het betreft hier zowel de berekeningswijze van opgenomen oppervlaktewater, hemelwater en grondwater, als alle andere soorten watergebruik. Dat is dus een gelijkschakeling van alle soorten gebruik.

Het uitgangspunt was dat de hoeveelheid opgenomen water moest worden gemeten. Bij gebrek aan metingen werden de vergunde hoeveelheden aangewend en ten slotte werd een forfaitaire berekeningswijze opgenomen, voor de gevallen waarin we dat niet weten.

Hoe zit het nu heel specifiek?

Begin de jaren 90 zijn voor de landbouwsector referentievolumes per diersoort vastgelegd om het waterverbruik te berekenen. Niet alleen gaf dat aanleiding tot een administratieve last, vooral bij de verwerking van de aangiftdossiers, veel landbouwbedrijven zijn bovendien gemengde bedrijven waardoor het waterverbruik voor de andere activiteiten voor de heffingen ongekend bleef. De herinvoering van een forfaitaire berekeningswijze van het waterverbruik is niet wenselijk. Het is beter om te rekenen op basis van de werkelijke volumes. Door te rekenen op basis van forfaits zou er niet worden uitgekeken naar waterbesparende maatregelen. Wie inspanningen levert om water te besparen, moet een lagere heffing kunnen verkrijgen.

Zo accuraat mogelijke cijfers over de opgepompte hoeveelheden water zijn ook van belang voor het opvolgen van de vergunde hoeveelheden en voor wat er met de grondwatermodellen zal gebeuren. U weet dat het grondwater in Vlaanderen schaars wordt. We moeten er dus een goed zicht op hebben.

Ik zei al dat vanaf 1 januari 2010 elke grondwaterwinning moet beschikken over een verzegelde watermeter. Een aantal gevallen zijn niet onderworpen aan die verplichting: grondwaterwinningen die zijn uitgerust met een handpomp, grondwaterwinningen voor huishoudelijke doeleinden tot maximaal 500 kubieke meter per jaar, draineringen die noodzakelijk zijn om het gebruik en/of de exploitatie van bouw- en weilanden mogelijk te maken of te houden. Voor de meeste grondwaterwinningen is deze verplichting al sinds 1 juli 1997 van kracht. Zo uitzonderlijk is dit dus niet.

De landbouwer is volgens het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (VLAREM) zelf verantwoordelijk voor zijn installaties. De VMM is geen commerciële organisatie en kan dus niet instaan voor het plaatsen van de watertellers. De VMM voert al sinds 2006 de verzegelingen van grondwatertellers uit. In principe hoeft zij dat enkel te doen voor meters die geplaatst werden voor 2004. In 2006 was slechts één verzegelaar actief, sedert 2008 zijn er zes verzegelaars op pad.

Mijnheer Reekmans, de problematiek van de watermeters is veeleer beperkt. Op een totaal van ruim 16.500 landbouwaangiften werden er maximaal 135 bezwaarschriften ingediend, die specifiek betrekking hadden op een betwisting over het waterverbruik. Dit gaat bovendien over meer dan over betwistingen over tellerstand. Zo zijn er bij die 135 ook betwistingen over de verdeling van waterverbruiken over de verschillende activiteiten.

Op 16 februari 2012 hadden wij een overleg over debietmeters, georganiseerd door het ABS, de Boerenbond en de VMM. Met betrekking tot de heffing uit ondiepe winningen werd afgesproken dat het ABS en de Boerenbond tegen 1 mei aan de VMM een aantal voorbeelddossiers zullen overmaken waaruit de problemen met de watermeters moeten blijken. Op basis van de resultaten hiervan zal het overleg worden voortgezet. Het is niet omdat de problematiek bescheiden is dat we er niets mee doen: we volgen het op.

Uit de mededeling van het ABS blijkt vooral dat er een gebrek aan inzicht is in de problematiek en dat bijkomend overleg tussen de VMM en het ABS nodig is. Daarom heb ik aan de VMM de opdracht gegeven om met de Boerenbond en het ABS een gestructureerd

overleg te organiseren. Zo kunnen misverstanden vermeden worden en kan de communicatie worden verbeterd.

Mijnheer Reekmans, zo spectaculair en zo nieuw is die regeling niet. Dat neemt niet weg dat we iets doen met de bezwaren. We kijken op basis van concrete dossiers, die nog niet werden overgemaakt maar die op komst zijn, hoe een en ander nog kan worden bijgestuurd.

De voorzitter: De heer Reekmans heeft het woord.

De heer Peter Reekmans: Minister, dank u voor uw antwoord. Ik had het nergens in mijn vraagstelling over een gigantische problematiek. Ik heb de problematiek op zich geschetst. Het feit dat zowel het ABS als de Boerenbond als nog andere organisaties effectief deze problematiek, die u beperkt noemt, hebben aangekaart en tegen 1 mei voorstellen zullen doen, wil toch wel zeggen dat er verbetering mogelijk is.

De gesprekken die ik voerde in de sector leerden mij dat de VMM zeer stroef is in haar relatie met landbouwers en met landbouworganisaties. Daarom heb ik de vraag gesteld. De streef houding van de VMM, haar communicatie dus, moet verbeterd worden. Het feit dat u zelf aanhaalt dat de communicatie kan worden verbeterd – ik had het er zelf niet eens over – verradt dat u weet hebt van de problematiek. Het is inderdaad geen gigantische problematiek, maar we moeten er wel aandacht voor hebben.

Minister, u had het over de referentieformules uit de jaren 90. Op basis daarvan werd alles bepaald. Ik herhaal mijn vraag, waarop ik geen antwoord kreeg: als de vergunning groter is dan het werkelijke jaarlijkse waterverbruik, heeft, volgens het ABS, de veehouder een vrij hoge kans beboet en belast te worden op basis van de te ruimen vergunning - tenzij hij zijn vergunning aanpast aan een verkleinde vergunning, maar dergelijke aanpassing is zeer duur. Minister, dat zou u toch eens moeten bekijken. Een vergunningsaanpassing zou niet zo duur mogen zijn. Vandaag staat de landbouwer voor de keuze. Ofwel past hij zijn vergunning niet aan, maar dan wordt hij beboet of belast omdat zijn verbruik niet in verhouding staat met zijn vergunning. Ofwel beslist hij een kleinere vergunning te nemen, maar dan moet hij een dure kost bepalen om zijn vergunning te wijzigen. Minister, dat is niet logisch. Uiteindelijk betaalt de landbouwer altijd. Minister, daar wil ik toch uw bijzondere aandacht op vestigen. Ik wil uw standpunt over die vergunningsaanpassing kennen. Wat zult u doen om de kostprijs te laten zakken en boetes te vermijden?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: We gaan er natuurlijk van uit dat we niet op basis van een vergunning belasten. Ik heb daarnet al verklaard dat we ons op de teller baseren. Dat is de reden waarom we de teller verplicht hebben gemaakt. Indien we ons op de vergunning zouden baseren, zou het resultaat voor discussie vatbaar zijn. Aangezien we daarvan willen afstappen, hebben we de verplichte waterteller ingevoerd.

De vergunningsaanvragen zijn gisteren in de Commissie Versnelling Maatschappelijk Belangrijke Investeringsprojecten ook aan bod gekomen. Ik heb toen een overzicht gegeven van wat allemaal op til staat. Het is de bedoeling over te stappen naar een ander systeem met betrekking tot de milieuvergunningen. We moeten dat zien in het licht van de permanente vergunning.

Voor de landbouwsector zou dat sowieso een administratieve verlichting met zich meebrengen. Dat betekent echter niet dat we daarom de rechtszekerheid van de omwonenden overboord zullen gooien. Dergelijke elementen zullen tijdens het overleg met de organisaties aan bod komen. We zullen daar zeker aandacht aan besteden.

De voorzitter: De heer Reekmans heeft het woord.

De heer Peter Reekmans: Minister, ik dank u voor uw antwoord. De invoering van de verplichte teller lijkt me een positieve zaak. Het probleem blijft echter bestaan. Ik hoop echt

dat u dat bij de aanpassing van de vergunningsopmaak nader zal bekijken. Uw antwoord stelt me in elk geval tevreden.

Ik vind het onverantwoord dat landbouwers worden beboet of toch moeten betalen. Indien ze een kleinere vergunning willen, moeten ze betalen. Indien ze hun huidige vergunning behouden en minder verbruiken, worden ze beboet. Ik hoop dat die discrepantie zal worden weggewerkt.

De landbouwsector ligt momenteel zwaar onder vuur. We hebben in die sector verschillende opeenvolgende crises gekend. De sector heeft dan ook recht op een correcte betaling op basis van een correcte vergunning. Als het vergunningenbeleid wordt aangepast, hoop ik dat u daar de nodige aandacht aan zal besteden. Dat is in elk geval de reden waarom ik deze vraag om uitleg heb laten agenderen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

**Vraag om uitleg van de heer Wilfried Vandaele tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over de milieuheffingen voor het storten van afval
- 1354 (2011-2012)**

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Voorzitter, in het arrest 21/2012 van 16 februari 2012 heeft het Grondwettelijk Hof op vraag van de rechtbank van eerste aanleg van Antwerpen geoordeeld dat de toepassing van een coëfficiënt op de milieuheffingen, beperkt tot de storting van bepaalde afvalstromen op stortplaatsen vergund voor bedrijfsafvalstoffen, in strijd is met de bepalingen in de artikelen 10 en 11 van de gecoördineerde Grondwet. Deze artikelen refereren aan de gelijkheid van alle Belgen.

Hoewel de uitbaters in een aantal gevallen eveneens vennootschapsbelastingplichtig zijn, kunnen de stortplaatsen voor huishoudelijke afvalstoffen geen gebruik maken van deze verminderde heffing voor vergelijkbare afvalstromen. De verminderingscoëfficiënt op de milieuheffing is in het verleden ingevoerd als een reactie op de beslissing van de federale overheid die het sinds 2004 onmogelijk maakt milieuheffingen van de belastingen af te trekken. Zonder die correcties dreigden private ondernemingen, die aan de betaling van een vennootschapsbelasting onderhevig zijn, niet met, bijvoorbeeld, intercommunales te kunnen concurreren. Intercommunales kennen deze belasting niet. Op deze manier zou tevens de uitvoer van afval naar andere landen een halt kunnen worden toegeroepen.

Om die redenen is beslist de toepassing van de verminderde heffing te beperken tot een aantal afvalstromen die op de stortplaatsen voor bedrijfsafval terechtkomen. Die stortplaatsen worden veelal door privéfirma's uitgebaat. De huishoudelijke stortplaatsen worden veeleer door intercommunales beheerd.

Met het programmadecreet van 22 december 2006 is hoofdstuk IX van het Afvalstoffendecreet met betrekking tot de milieuheffingen volledig herschreven. Wat de bedragen van de milieuheffingen betreft, wordt sindsdien geen expliciet onderscheid meer gemaakt tussen stortplaatsen voor bedrijfsafvalstoffen en voor huishoudelijke afvalstoffen. Het gaat sindsdien enkel nog om vergunde stortplaatsen.

Minister, ik zou hierover graag een paar vragen stellen. Hebt u er een idee van wat de gevolgen kunnen zijn indien de rechtbank van eerste aanleg zou beslissen dat de toegepaste milieuheffing onwettig is? Zou dit met betrekking tot andere dossiers een precedent scheppen? Kunt u inschatten welke proporties dit probleem zou kunnen aannemen? Wat kunnen de financiële gevolgen voor de afvalverwerkers en voor het Fonds voor Preventie en Sanering inzake Leefmilieu en Natuur (MINA-fonds) zijn? Hoe kan Vlaanderen zich hierop

voorbereiden? Mag ik ervan uitgaan dat de uitspraak van het Grondwettelijk Hof geen bijstelling van het recent goedgekeurde Materialendecreet vereist? Heb ik dat goed begrepen?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, de heer Vandaele heeft gevraagd wat er zal gebeuren indien in eerste aanleg zou worden beslist dat deze heffingen onwettig zouden zijn. De gevolgen zouden zeer beperkt blijven. In verband met dit concrete geval zouden we een bedrag van 14.311 euro moeten terugbetalen. Aangezien geen andere vergelijkbare dossiers aanhangig zijn gemaakt, zouden er geen verdere gevolgen zijn. Dit blijft dus zeer beperkt.

De situatie is sinds 1 januari 2007 rechtgezet. Wat de milieuheffingstarifiering betreft, wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen stortplaatsen voor bedrijfsafvalstoffen en voor huishoudelijke afvalstoffen. Sinds 2007 is de fiscale compensatiefactor voor alle tarieven van toepassing. Dit omvat ook de heffingsplichtingen die overeenkomstig artikel 179 van het wetboek betreffende de inkomstenbelasting aan de vennootschapsbelasting zijn onderworpen. We beperken dit niet langer tot het storten van afvalstoffen op een stortplaats voor bedrijfsafvalstoffen.

Het probleem is eigenlijk al in 2007 opgelost. In het Materialendecreet is de bestaande regeling ongewijzigd overgenomen. Een bijstelling van dit decreet is bijgevolg niet nodig. Volgens onze analyse zouden de gevolgen van een dergelijke uitspraak beperkt zijn. Ik denk dat ik hiermee een kort maar duidelijk antwoord heb gegeven.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Minister, uw antwoord heeft me gerustgesteld. Als de rechtbank van eerste aanleg de visie van het Grondwettelijk Hof volgt, gaat het maar om een bedrag van iets meer dan 14.000 euro. Er zijn geen andere dossiers. Dit is zeker geruststellend nieuws.

De voorzitter: Een dergelijke juridische analyse wordt telkens voorgelegd aan het Uitgebreid Bureau, als hier een arrest van het Grondwettelijk Hof aankomt. Misschien moet ik in het vervolg die analyses aan de leden van de commissie overmaken, als de arresten te maken hebben met de schorsing of vernietiging van bepaalde milieudecreten. Dat had ons een vraag kunnen besparen.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Robrecht Bothuyne tot mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur, over het subsidiebeleid aan natuurverenigingen - 1370 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

De heer Robrecht Bothuyne: Minister, ik heb een vraag over het aankoopbeleid van natuurgebieden via het subsidiebesluit van 2003, waarbij we aankoopsubsidies toekennen aan de erkende terreinbeherende natuurverenigingen. De subsidies zijn geplafonneerd op ongeveer 18.000 euro.

In Nederland is in het verleden een gelijkaardig beleid uitgetekend. Daarover is enige juridische commotie ontstaan. De heer Ceysens heeft hierover recent ook een vraag gesteld. De vraag is welke conclusies we trekken voor Vlaanderen.

De Nederlandse Vereniging voor Gelijkberechtiging, een organisatie die private landeigenaars of particuliere natuurbeheerders groepeerd, heeft bij de Europese Commissie een klacht ingediend tegen de Nederlandse staat op grond van de stelling dat de subsidies die aan de erkende terreinbeherende organisaties, het equivalent van de terreinbeherende

verenigingen in Vlaanderen, werden toegekend voor de aankoop van gronden met het oog op natuurbehoud, strijdig zouden zijn met de Europese regels inzake staatssteun. Er is nog geen definitieve uitspraak over deze klacht.

De Nederlandse overheid heeft onder druk van de klacht wel de eigen subsidieregeling bijgesteld, nadat de Europese Commissie duidelijk had aangegeven dat het over staatssteun ging en dat de verenigingen die de steun genoten, als ondernemingen dienen te worden geklasseerd. Voortaan komen zowel erkende terreinbeherende organisaties als particulieren in aanmerking voor het verwerven van subsidies voor de aankoop van terreinen met het oog op natuurbehoud. Daarbij gelden identieke voorwaarden. Zo heeft de Nederlandse overheid de bestaande discriminatie of alleszins verschillende behandeling tussen terreinbeherende organisaties en particuliere natuurbeheerders weggewerkt. Deze nieuwe regelgeving werd, in functie van het vermijden van problemen met de staatssteunregelgeving, aan de Europese Commissie gemeld.

Het is logisch om dan de vergelijking te maken met de Vlaamse regelgeving, met het decreet van 1997 en het daarop van toepassing zijnde subsidiebesluit. In het verleden hebt u al gezegd, minister, dat u zich bewust bent van de Nederlandse zaak en de eventuele gevolgen ervan. U zou op basis daarvan een en ander toch juridisch laten analyseren.

Wat is de stand van zaken van die analyse en hebt u al een zicht op de eventuele juridische gevolgen voor ons Vlaams beleid? Moeten er aanpassingen aan de Vlaamse regelgeving gebeuren? Bent u van plan om de subsidieregeling aan te passen, om bij een eventuele klacht het risico op een veroordeling door de Europese Commissie te beperken? Wilt u eventueel particuliere natuurbeheerders op dezelfde manier behandelen als de verenigingen vandaag?

In Nederland werd een klacht ingediend, dus zou er eventueel ook in Vlaanderen een kunnen volgen. Klopt het dat, in geval van klacht en veroordeling van de Vlaamse subsidieregels door de Europese Commissie, de onrechtmatig uitgereikte subsidies moeten worden teruggestort aan Vlaanderen, de subsidieverlenende overheid? En klopt het dat, in geval van veroordeling, tot tien jaar terug in de tijd kan worden gegaan, met ingang van de datum van de indiening van de klacht? Wat is de budgettaire impact van een dergelijke terugvordering? Veel vragen, ik kijk uit naar uw antwoord.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Het is een interessante vraag van de heer Bothuyne. De regelgeving in Nederland is wel heel anders dan die in Vlaanderen. Een vergelijkbare discussie wordt ook gevoerd naar aanleiding van een dossier in Duitsland. Ook Finland en Frankrijk hebben zich blijkbaar gemengd in een discussie voor het Europees Hof, maar ook daar is nog geen definitieve uitspraak gevallen. We moeten nog wat afwachten.

Er is geoorloofde en ongeoorloofde staatssteun. De tussenschotten zijn soms vrij dun. Als die subsidie sneuvelt, zouden ook heel wat andere subsidies die wij en andere landen kennen, onder druk kunnen komen. Dat zijn wellicht ook subsidies in de sfeer van de landbouw. Ik denk aan agrobeheersgroepen of bosgroepen. Dan is het hek waarschijnlijk van de dam.

Minister, we hebben onlangs een vraag om uitleg van de heer Martens behandeld over kapitaalschade en gebruikerscompensatie. U verwees toen naar een Mina-studie (Milieu en Natuur), die bepaalde instrumenten moet evalueren. U zei toen ook dat die studie er vrij snel zou zijn. Minister, is het uw bedoeling op basis van die studie, waaruit waarschijnlijk ook iets te leren valt inzake instrumenten voor aankoop en beheer, eventueel over te gaan tot wijzigingen van de regelgeving?

De voorzitter: Mevrouw Van der Borght heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borght: Minister, collega's, iedereen in deze commissie Leefmilieu is begaan met de teloorgang van de natuur in Vlaanderen. De versnippering, het verlies van kleine landschapselementen en het scheuren van historisch permanente graslanden

zijn daar voorbeelden van. We staan voor grote uitdagingen, willen we de instandhoudingsdoelstellingen voor heel wat flora- en faunasoorten behalen. Ik denk dat iedereen het daarover eens is. Over het pad dat we daarbij moeten bewandelen zullen niet alle neuzen in dezelfde richting staan.

Ik heb er fundamentele bezwaren tegen dat belastinggeld wordt aangewend om terreinen te laten aankopen voor private vzw's. Daarenboven werkt het hele systeem inderdaad marktverstorend. Landbouwtechnisch bijna niet te bewerken stukjes grasland in de Vlaamse Ardennen worden vandaag verkocht voor een som ten belope van 25.000 euro, terwijl ze in werkelijkheid slechts 10.000 euro waard zijn. De verkoper weet best dat de terreinbeherende verenigingen enorme bedragen over hebben voor die percelen, omdat ze weten dat ze daarvoor subsidies krijgen, en dat geld dus kunnen ophoesten. Die verenigingen hebben vaak recht van voorkoop. Met die grote bedragen belastinggeld verandert een perceel gewoon van eigenaar. Dat is de situatie vandaag.

Ons principe is duidelijk: ofwel koopt de staat – in dit geval het Vlaamse Gewest – die gebieden op, waarna het beheer door de eigen diensten of door de terreinbeherende verenigingen wordt gedaan, ofwel koopt men niet aan en blijven de gronden in handen van particuliere eigenaars, waarbij de overheid gedragssturend werkt.

Diezelfde terreinbeherende verenigingen ontvangen dan nog eens subsidies om aan nulbeheer te doen. Men krijgt met andere woorden geld om de natuur zijn gang te laten gaan in dat gebied zonder tussenkomst van de mens. Ben ik voorstander van het systeem zoals men het in Nederland heeft gewijzigd? Neen. Ook hier kan men op een slapende manier een vzw of een particuliere natuurbeheerder bevoordelen. Ben ik dan niet begaan met het natuurbeheer in Vlaanderen? Zeer zeker wel, maar in tijden van budgettaire krapte is het onverantwoord nog op een dergelijke manier om te gaan met belastinggeld.

Wat is het alternatief? Het afschaffen van de aankoopsubsidies tout court, of het nu voor terreinbeherende verenigingen of voor particulieren is, en tegelijkertijd een stuk van die middelen inzetten voor de heraanleg van kleine landschapselementen (KLE's) voor particuliere eigenaars of werken via beheersovereenkomsten met die eigenaars waarbij een volwaardige vergoeding voor de geleverde inspanning wordt gegeven.

In de provincie Oost-Vlaanderen hebben we ervoor gezorgd dat de subsidies voor de aankoop van gronden voor terreinbeherende verenigingen op nul zijn gezet. Tegelijkertijd hebben we ervoor gezorgd dat er een verschuiving van de middelen is gekomen naar het effectief natuurbeheer, zowel voor particulieren als voor terreinbeherende verenigingen die reeds gronden in bezit hadden. Terreinbeherende verenigingen, landbouwers en particulieren konden met deze middelen zorgen voor de heraanleg van natuurverbindingstroken en KLE's zoals kikkerpoelen, houtkanten, grachten en dergelijke meer.

Ik ben ervan overtuigd dat de ontsnippering van onze natuur op deze manier beter zou worden gerealiseerd dan de manier waarop we vandaag bezig zijn. Bovendien werken ook de terreinbeherende verenigingen op eilandjes verspreid in Vlaanderen die men kost wat kost groter wil maken. Ik voel de bui al hangen, sommigen zullen zeggen dat het merendeel van de landbouwers niet wil meewerken aan de heraanleg van KLE's op hun gronden. Voor een stuk klopt dat omdat ze slechts een aalmoes krijgen in vergelijking met het rendement dat ze hebben door het telen van gewassen of vee. Geef de landbouwers een subsidie die een equivalent is van wat ze zouden verdienen, maar niet die peulschil. Tegelijkertijd worden de landbouwers door de pachtwet beschermd waardoor een eigenaar van het perceel niet zomaar kan overgaan tot de aanleg van KLE's of bos.

Minister, bent u van plan de subsidiëring voor de aankoop van gronden met het oog op natuurbehoud aan te passen in de zin zoals Nederland dat heeft gedaan? Acht u het nuttig het subsidiesysteem voor de aanleg van KLE's door particulieren op te waarderen door het gros van de middelen voor aankoop van gronden hierop in te zetten?

De voorzitter: De heer Peeters heeft het woord.

De heer Dirk Peeters: Minister, hoe staat het met de evaluatie die in het vooruitzicht is gesteld? We hebben het daarover al gehad naar aanleiding van de kapitaalschade en de gebruikerscompensatie, maar ook in deze context is een evaluatie op til. In het licht van deze discussie inzake Europa hebben we behoefte aan die evaluatie.

Wat zegt Europa over het feit dat we ngo's beschouwen als ondernemingen en subsidies als staatssteun? Daartegen is verzet van andere Europese landen, en dat verzet wordt gesteund door een onderbouwde redenering. Als er al eens opbrengst is van een houtkap of van een tavernen, dan worden die opbrengsten opnieuw geïnvesteerd in de kernopdracht van die ngo's, namelijk natuurbehoud. Kan Vlaanderen dat argument niet gebruiken ten aanzien van Europa, als het erop zou aankomen de ngo's te bestempelen als ondernemingen? Dat zijn ze, wat mij betreft, niet.

Ik wil van de gelegenheid gebruikmaken om mij te distantiëren van wat mevrouw Van der Borght zegt. Minister, ik vraag u elk jaar hoeveel er gekocht is en aan welke prijs. Ik vergelijk dan de prijzen met de soorten gebieden die werden aangekocht door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) of Natuurpunt of een andere terreinbeherende vereniging. Gisteren kreeg ik het antwoord. Gelukkig wordt er nooit 25.000 euro per hectare betaald.

Men zegt dit te zullen overlaten aan de private sector en aan de eigenaars. Het is met onze natuur dermate slecht gesteld, dat we met instandhoudingsdoelstellingen zitten die op Europees niveau worden bepaald. Ze worden vertaald naar terreintype en naar soorten beheer. Mevrouw Van der Borght, weet u welke instrumenten we nodig hebben om eender welke particuliere eigenaar te laten instaan voor dat soort beheer?. Dat vergt heel wat knowhow en techniciteit en studie. Zij kunnen niet beheren in functie van, bijvoorbeeld, de rugstreeppad of van het gentiaanblauwtje. Zo hebben we van onze natuur in Vlaanderen binnen de twee jaar niets meer over. Dat geef ik u op een papiertje.

Ik ben niet de grote verdediger van het aankoopbeleid zoals het er nu is. Ik stel alleen maar vast dat we behoefte hebben aan wetenschappelijke ondersteuning van de universiteiten als we resultaten willen op het terrein. Aankoopbeleid is de enige garantie voor succes op het terrein.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega's, we hadden het hier al over deze problematiek. Ik kondigde aan dat ik een goede, juridisch onderbouwde analyse zou vragen van het ANB. Ik heb deze week alle informatie ontvangen. Er is nog geen definitieve uitspraak, er is ook nog geen arrest. De heer Bothuyne verwijst naar het arrest, maar noch in de zaak van Nederland noch in deze van Duitsland is er een definitief arrest gevallen. Indien er een uitspraak zou zijn van de Europese Commissie, zou deze geen rechtstreekse, direct werkende gevolgen hebben voor andere lidstaten, die niet in het geding betrokken zijn. Wel is het zo dat het voor andere lidstaten een aanleiding kan zijn om de eigen regelgeving of de eigen systemen te bekijken of aan te passen.

Er moet ook worden benadrukt dat de subsidieregeling, zoals die vandaag bij ons bestaat, wezenlijk verschilt van de regeling in Nederland, die het voorwerp uitmaakte van de klacht bij de Europese Commissie. De Nederlandse subsidieregeling is provinciaal georganiseerd, mevrouw Van der Borght. In de provinciale subsidieregeling worden de instellingen die in aanmerking komen voor subsidie, nominatief opgesomd, zonder aan te geven op welke basis zij in aanmerking komen voor deze subsidie. Wat de verstrekte subsidie betreft, is er enkel bepaald dat ze niet meer dan 100 procent kan bedragen en dat de betreffende gronden binnen de invloedssfeer van de instelling moeten liggen.

Bij ons is dat op Vlaams niveau georganiseerd. De erkenning van terreinbeherende natuurverenigingen is geregeld door het Reservatenbesluit van 2003. In de artikelen 2 tot 4

staat dat enkel erkende terreinbeherende verenigingen in aanmerking komen voor een aankoopsubsidie. In artikel 2 wordt aangegeven welke de algemene en specifieke voorwaarden zijn waaraan een vereniging moet voldoen om als gewestelijke, provinciale of regionale terreinbeherende natuurvereniging erkend te kunnen worden. Een van de belangrijkste voorwaarden is dat zij gedurende een aantal jaren bewijzen deskundig een natuurreservaat te kunnen beheren. De eerste stap naar een erkenning als terreinbeherende natuurvereniging is bijgevolg het beheer van een erkend natuurreservaat.

Voor een aanvraag als erkenning van een privaat natuurreservaat komen zowel private personen als rechtspersonen, andere dan het gewest of de staat, in aanmerking. De procedure voor erkenning van een natuurreservaat is opgenomen in artikel 10 en volgende van het Reservatenbesluit. Na de erkenning worden erkende natuurreservaten gesubsidieerd op basis van de artikelen 14 tot en met 25 van datzelfde besluit.

De aankoopsubsidies worden berekend op basis van een getrappt systeem, dat ervoor moet zorgen dat aankopen zo goedkoop mogelijk gebeuren doordat de laagste prijzen het meest gesubsidieerd worden, maar ook dat, afhankelijk van bestemming en beschermingsstatuut, de prioritair gronden in een hogere subsidieklasse terechtkomen. Het hangt af van de ligging, van in hoeverre het terrein bescherming geniet of een belangrijke bestemming heeft, en van de prijs.

Een aankoop wordt gesubsidieerd, met een maximumbedrag van 18.000 euro per hectare, alle kosten inbegrepen: registratie, notariële erelonen, zegelrecht en uittredingsvergoeding. Dit gebeurt op basis van drie schijven: tot 10.000 euro, tot 12.500 euro en tot 18.000 euro.

Momenteel worden het advies en de gedane voorstellen van aanpassing grondig onderzocht door mijn kabinet, in overleg met het ANB en het advocatenkantoor VVGB, dat trouwens de juridische analyse gemaakt heeft. Mijnheer Vandaele en mevrouw Van der Borgh, niet zolang geleden hadden wij het hierover in deze commissie. Er werd aan de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen (Minaraad) gevraagd om een analyse te maken van alle instrumenten die worden ingezet in het kader van het natuur- en leefmilieubeleid. Welke instrumenten zijn het meest efficiënt en welke moeten worden bijgestuurd? Op basis van die analyse en de juridische doorlichting zullen we een aantal aanpassingen doorvoeren.

Als we iets willen doen om een eventuele veroordeling te voorkomen, moeten we dat volgens mij ook snel doen. Het lijkt me essentieel een veroordeling te voorkomen. De Europese Commissie kan steeds een procedure wegens onrechtmatige steun starten. Ze kan tot de conclusie komen dat het effectief om onrechtmatige steun gaat. In dat geval kan ze bevelen maatregelen te nemen om de in het verleden uitbetaalde steun terug te vorderen. Deze terugvordering heeft betrekking op de hoofdsom en op de rente vanaf de datum van uitkering van de subsidie.

De bevoegdheid van de Europese Commissie om steun terug te vorderen, verjaart na een termijn van tien jaar. Dit betekent dat we tien jaar terug zouden moeten gaan en alles zouden moeten terugvorderen. Die termijn start op het ogenblik dat de Europese Commissie België een verzoek om informatie stuurt.

De door het Vlaamse Gewest uitgekeerde subsidiebedragen zijn in het antwoord op de schriftelijke vraag van de heer Ceyssens van oktober 2011 meegedeeld. Volgens mij is dat antwoord ter beschikking gesteld. Het kan misschien voor de geïnteresseerde leden aan het verslag worden toegevoegd. Ik weet niet hoe dat praktisch te werk gaat. De budgettaire impact van een eventuele veroordeling van ons subsidiesysteem is nog niet gekend. Daarvoor moeten we alles eens goed op een rijtje zetten.

De heer Peeters heeft daarnet terecht vermeld dat nog een procedure in verband met de situatie in Duitsland hangende is. De vraag is of het al dan niet om ondernemingen gaat. Daar is nog geen uitspraak over gedaan. Het blijft voor ons belangrijk dit op te volgen. De

conclusies van deze procedures kunnen eventueel in onze eigen bijsturing worden opgenomen. Het zal allicht niet meer zo lang duren voor hierover duidelijkheid ontstaat.

Op basis van de elementen die we nu kennen en van de instrumentenmix moeten we sowieso alles eens op een rijtje zetten. Een van de conclusies zal allicht luiden dat we de private beheerders hier meer bij moeten betrekken. Op zich voel ik hier wel iets voor. Dit moet echter op een goed onderbouwde manier gebeuren. We moeten nagaan op welke manier het effect het grootst is. We zijn het er allicht allemaal over eens dat we niet zo maar subsidies moeten verstrekken zonder controle uit te oefenen of garanties te krijgen dat alles echt gebeurt.

We hebben goede ervaringen opgedaan met de beheersovereenkomsten met de landbouwsector. De overeenkomsten voor akker- en weidevogels die werden afgesloten, werken. Waar die maatregelen zijn genomen, zien we bepaalde vogelsoorten effectief terugkomen. Aangezien die ervaringen zeer positief zijn, vind ik dat we verder moeten gaan op deze weg.

De voorliggende juridische analyse stelt dat een aantal elementen van onze huidige regeling tot eenzelfde conclusie als in Nederland kunnen leiden. Het zou bijgevolg best zijn een en ander nog bij te sturen. Ik heb die analyse deze week ontvangen. Ik moet het document nog eens grondig met mijn diensten overlopen.

Ik hoop dat de Minaraad de instrumentenmix snel kan afwerken. Dit moet ons in staat stellen tot een betere reglementering te komen. Die reglementering moet ons ten aanzien van de Europese Commissie betere garanties bieden.

Voorzitter, ik veronderstel dat de analyse ter beschikking kan worden gesteld van de commissieleden.

De voorzitter: We zullen daarvoor zorgen.

De heer Bothuyne heeft het woord.

De heer Robrecht Bothuyne: Ik dank de minister voor haar antwoord en voor de analyse die ons ter beschikking zal worden gesteld. Dit lijkt me in elk geval geen onbelangrijk antwoord.

Ik ben heel blij met wat de minister heeft verklaard. Het is belangrijk de rol van de private beheerders te erkennen. De kostenefficiëntie moet hierbij vooropstaan. We staan allemaal achter een aantal doelstellingen die we hanteren. We moeten die doelstellingen bereiken op een manier die de overheid zo weinig mogelijk kost en die de natuur zo veel mogelijk baten oplevert.

Ik ben het dan ook niet eens met de heer Peeters. Volgens hem zouden enkel de bestaande verenigingen in staat zijn op een deftige wijze aan natuurbeheer te doen. *(Opmerkingen van de heer Dirk Peeters)*

Mijnheer Peeters, dat is toch min of meer wat ik u heb horen stellen. We mogen ons niet tot het bestaande clubje beperken. We moeten verder kijken en de particuliere instanties hier op een goede en efficiënte manier bij ons natuurbeleid betrekken.

In de ogen van de Europese Commissie zijn de bestaande verenigingen, die op dit vlak overigens een goede rol spelen, even specifiek als andere verenigingen. Het maakt de Europese Commissie niet uit of het om een natuurvereniging of om een andere vzw gaat. Als het een staatssteunregeling betreft, is dat niet het doorslaggevend argument.

Ik kijk uit naar de analyse, naar de aanpassingen en naar de discussie die we in deze commissie ongetwijfeld nog zullen voeren. We moeten er alles aan doen om grote ongelukken op het terrein te voorkomen. Indien we alle gedurende tien jaar uitgekeerde steun zouden moeten terugvorderen, zou het om 40 miljoen euro gaan. Dat zou voor de betrokken verenigingen natuurlijk rampzalige gevolgen kunnen hebben. Een doordachte analyse en conclusie lijken me dan ook zeer belangrijk.

De voorzitter: Mevrouw Van der Borcht heeft het woord.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Ik dank de minister voor haar antwoord. Ik kijk met belangstelling uit naar het verslag van de analyse dat ons zal worden bezorgd. Ik zou de vergaderingen van deze commissie trouwens graag wat meer kunnen volgen. Helaas zit ik op hetzelfde tijdstip steeds in de commissie Welzijn. Ik heb echter wel de schriftelijke vraag van de heer Ceysens doorgenomen. Ik heb tevens het verslag van de commissiebespreking in november 2011 gelezen.

Mijnheer Peeters, ik ben niet tegen aankopen. Ik heb ervoor gepleit die aankopen door het Vlaamse Gewest te laten uitvoeren. Ik vind het problematisch dat de Vlaamse overheid subsidies geeft aan een private vzw om tot die aankopen over te gaan. Dat is het enige punt dat ik hier wil maken. De minister heeft daarnet naar de goede voorbeelden in verband met de beheersovereenkomsten verwezen. Indien we het Vlaamse Gewest voor de aankopen laten instaan en daarnaast ook overleg plegen, kunnen we wel degelijk een win-winsituatie tot stand brengen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

De heer Wilfried Vandaele: Er is blijkbaar discussie over wie de aankopen moet verzorgen. Moeten het particuliere verenigingen zijn of moet de overheid op dit vlak een grotere inspanning leveren? Volgens mij levert de overheid al inspanning. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) koopt gronden en geeft die vervolgens in beheer aan verenigingen zoals Natuurpunt. Die discussie komt nog wel terug. Mevrouw Van der Borgh, die particuliere instanties steken daar ook eigen middelen in, zodat het op het einde van de rit misschien toch niet zo'n slechte zaak is voor de overheid.

De heer Dirk Peeters: Mevrouw Van der Borgh, de prijs die het ANB betaalt, is de duurste van alle aankooprijzen.

Mijnheer Bothuyne, ik heb daarstraks gezegd dat de subsidies voor mij niet heilig zijn en dat daar gerust over mag worden nagedacht. Ik heb enkel gezegd dat het beheer op het terrein bewijst dat, als we het overlaten aan particuliere eigenaars zonder deskundige onderbouwing van het beheer van het terrein zelf, de gerealiseerde natuurwaarden nihil zijn.

De voorzitter: Mevrouw Van der Borgh, u mag maar één keer repliceren.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Maar ik wil geen misverstanden laten voortbestaan. De prijzen worden momenteel wel degelijk opgedreven. Daar zijn cijfers van. Het is ook logisch: mensen die iets te koop aanbieden, weten dat er verenigingen zijn die subsidies krijgen en een voorkeepsrecht hebben. Er zijn voorbeelden van mensen die een hoger bedrag willen geven, maar het niet kunnen kopen, omdat die natuurverenigingen er door de subsidies die ze krijgen sowieso nog boven kunnen gaan.

De voorzitter: Dat geldt ook als de overheid koopt in een bepaald gebied. Dat is een kwestie van vraag en aanbod.

Mevrouw Vera Van der Borgh: De overheid kan nooit boven de schatting gaan, dat weet u, voorzitter.

De voorzitter: Het argument van de heer Vandaele was dat die verenigingen ook eigen middelen moeten inzetten voor die aankopen, via wafelbak en andere initiatieven. Daardoor zou het wel eens goedkoper kunnen zijn dan de aankopen door de overheid.

Collega's, het is wachten op de langverwachte studie van de Minaraad met de onafhankelijke evaluatie van de verschillende instrumenten in het natuurbeleid. Ik heb begrepen, minister, dat we de juridische analyse kunnen overmaken aan alle leden. Dat zullen we doen. Ook aan u, mevrouw Van der Borgh. We komen er ongetwijfeld nog op terug.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

■